

Writing to learn, learning to write

Literacy and disciplinarity in upper secondary education

Arena för idéutbyte, Göteborg 1.12.2011

Ellen Krogh, Syddansk Universitet
ekr@ifpr.sdu.dk

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Min baggrund

- Professor i fagdidaktik/danskfagets didaktik
- Leder af fagdidaktisk forskningsprogram, fokus på de gymnasiale uddannelser
- Projektleder af Writing to learn, learning to write /Faglighed og skriftlighed 2010-2014

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Oversigt

- Introduktion til forskningsprojekt
- Mål, design og teoretisk ramme
- Analysemodeller
- Skitse til analyse

- I panel: tentativ status for nordisk skriveundervisning og skriveforskning

3 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Writing to learn, learning to write

- Pilotstudie 2009-2010: 9. klasse
- Projekt i fuld skala 2010-2014, finansieret af Det Frie Forskningsråd: gymnasieniveau, 10 forskere
 - Tværfaglig og tværinstitutionel forskergruppe
 - Internationalt forskerpanel
- Mål: at undersøge hvordan elever
 - lærer fag gennem skrivning og skrivning gennem fag
 - udvikler skrivekompetencer og skriveridentiteter gennem deres gymnasieuddannelse

4 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Antagelser og spørgsmål

Antagelser: de nye betingelser for skrivning i skolen

- 'Det nye tekstsamfund'
- Den diskursive vending i fagdidaktikken

Forskningsspørgsmål: hvad betyder de nye betingelser for

- skriftbrugen i undervisningen?
- elevernes skrivning – og skolens fortolkning af elevernes skriftlighedsbehov?
- fagenes didaktik og faglighedsforståelse?

5 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Sociokulturel og semiotisk teoriramme I

- Skrivning: Literacies/skriftbrug som social praksis (Barton, Kress)
 - Skrifthændelser og skrivehændelser
 - Skriftpraktikker
 - Skriftkulturer
- Skriver/elev: Identifikationer og identiteter – socialt tilgængelige selvheder (Ivanić)
 - Diskursivt selv
 - Forfatterselv
 - Selvbiografisk skriverselv

6 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Sociokulturel og semiotisk teoriramme II

- Tekst: Medierende redskaber (Vygotsky, Wertsch, Bläsjö)
 - Tekst
 - Skrivehandling
 - Diskurs
 - Genre
- Fag: Fagdidaktik/didaktisering (Ongstad)
 - Faglige tekstnormer
 - Normer for forvaltning af fagligt indhold
 - Fagdidaktisk skriftbrug

Design og data

- Longitudinale studier i et elevperspektiv
- Tematiske studier i et fagperspektiv
- Data
 - Klasserumsobservationer
 - Skriveordrer
 - Elevebtekster (skriftlige opgaver og notater)
 - Lærerkommentarer og -rettelser
 - Interview med elever (og lærere)
- Delte data på elektronisk platform

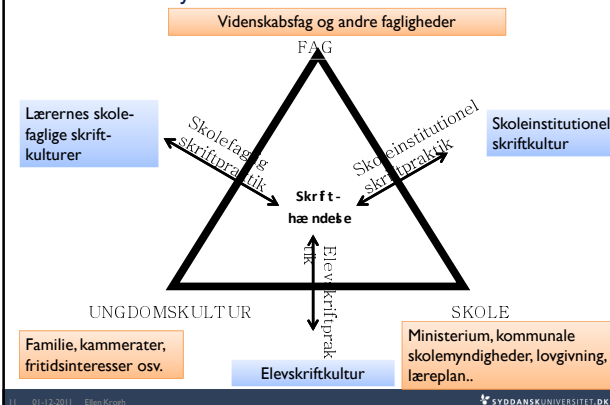
En grundantagelse

Vi ser skrivehændelser som unikke betydningsskabende ytringer der på den ene side først får mening gennem genren eller skriftpraktikken, men som på den anden side også altid har potentielt forandrende kraft i forhold til skriftpraktikker og skriftkulturer (jf. Kress 1997)

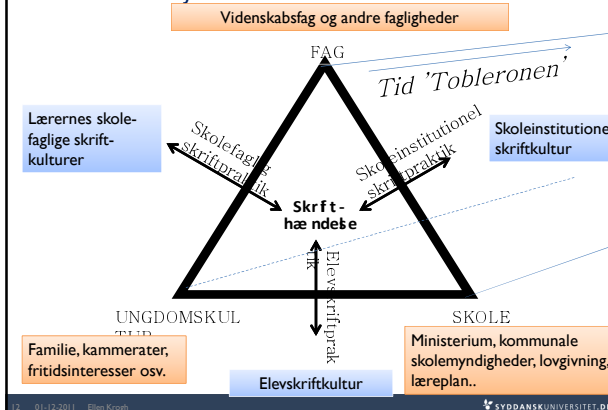
Model til analyse af skrivehændelser i skolen

Model til analyse af skrivehændelser i skolen

Model til analyse af skrivehændelser i skolen

Analyseenhed for de longitudinale studier

- Konstellation af skrifthændelser
 - Skriveordre
 - ELEVTEKST
 - Lærerkommentarer
 - Interview med eleven om opgave, skriveproces, tekst, lærerrettelser
- Analytiske perspektiver på konstellationerne
 - Serier af sociale handlinger
 - Diskurstransformationer
 - Tekstkæder

13 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Konstellationer af skrifthændelser

Perspektiv Analyseenhed	Tekstuel Tekstuelle kæder	Diskursiv Diskursive transformationer	Skriftbrug Serier af sociale handling
Skriveordre			
Eleve tekst			
Lærerrespons			
Eleveinterview			

14 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Analyseskitse af skriveordre

Tekstuel:

- Angiver analyse = beskrive, (associer, tolke), argumentere
- Imperativ koblet med mere åbne spørgsmål (personlig tilgang)

Fagdiskurs:

- ”Analyse”, ”hensigt/budskab”, ”argumentere for synspunkter”
- Positionering: faglig skriver med en vis autoritet til fri tolkning af billedet

Social handling:

- Signalerer at skoleskriftkultur og faglig skriftkultur kan integrere elevskriftkultur

15 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Analyseskitse af elevtekst

Tekstuel:

- Beskriver, fortæller, redegør, fremsætter påstande/tolker, argumenterer
- Personligt nærværende, kommenterende og humoristisk stil
- Semantiske kæder binder teksten sammen
- Diskursivt selv: identifikation med klummeskriveren, den personlige kommentar med raffinerede sprogspil og humoristisk distance til både emnet og sig selv

Fagdiskurs:

- Transformationer af diskurser: fra **billede** til **film** til *in the field*, fra **øjekast på billede** til **billedet fanger ham** til **billedet får os til og hensigten med billedet ...**

- Påtager sig positionen som forfatter selv, faglig skriver med autoritet over tekst, sprog og holdninger

Social handling:

- Afkoder skriveordrens signal om identifikationen med skoleskriftkultur og faglig skriftkultur, med plads til elevskriftkultur (”mig”)

16 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Analyseskitse af lærerkommentar

Tekstuel:

- Fremhæver *struktur, logisk sammenhæng, flydende sprog*
- Kritik af *kludret syntaks*

Fagdiskurs

- Kritik af den fiktive historie
- Kritik af manglende billedanalyse: *billedbeskrivelse: linjer, farver, perspektiver, billedtekniske, frø-, fugle- eller normalperspektiv, linjeføring*

Social handling

- Anfægter Sofias selvforståelse som faglig skriver i dansk
- Anfægter Sofias elevskriftkulturelle træk

17 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Et nøglebegreb: skrivehandling

En observerbar skriftlig ytring, drevet af intention om at udføre bestemte (sprog)handling der realiseres i en specifik tekstlig form. Den har således både en kognitiv, en social og en tekstuel dimension.

Denne forståelse af skrivehandling er kompatibel med Blåsjøs (2004) brug af begrebet *medierende redskaber*. Skrivehandling medierer mellem det kognitive og det sociale, og denne medierende proces er styret af en bestemt udtryksintention der kræver nogle bestemte tekstuelle træk for at kunne realiseres.

Det teoretiske blik er centralt for os fordi vi vil undersøge faglig og skriftlig *udvikling og identitetsdannelse*. Vi studerer skrivehandling som ytring der kan ses som mere eller mindre anerkendelsesværdige skridt ind i faglige diskurs-fællesskaber, men også ofte som skridt i andre retninger som måtte være relevante for eleven i den konkrete situation.

Vi anlægger således i de longitudinale studier elevernes perspektiv for at finde ud af hvordan de håndterer, og i hvilken grad og på hvilke måder de inddarbejder, de gymnasiale skriftkulturer i deres skriveudvikling.

Jf Berge 2005, Evensen 2010, Thygesen et al 2007

18 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Forskningsprosjektets hjemmeside:

www.sdu.dk/fos

TAK

19 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Litteratur I

- Barton, D. (1994). *Literacy. An Introduction to the Ecology of Written Language*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell.
- Berge, K. L. (2005). Skrivning som grunnleggende ferdighet og som nasjonal prøve – ideologi og strategier. Aasen, A. J. & Nome, S. (eds.) (2005). *Det nye norske laget*. Oslo: Fakkbokforlaget.
- Berge, Evensen, Fasting, Thygesen (2007). *Nasjonale prøver i skrivning som grunnleggende ferdighet*. Sluttrapport.
- Blåsjo, M. (2007). Medierende redskap – ett sätt att se på högre utbildning och yrkesliv i samverkan. Matre, S. & Hoel, T.L. (red.). *Skrive for nåtid og framtid. Skrivning og rettleiing i høgre utdanning*. Trondheim: Tapir. 12-22
- Evensen, L.S. (2010). En gyldig vurdering av elevers skrivekompetanse? I Smidt, J., Folkvord, I., Aasen, A.J. (eds.). *Rammer for skrivning. Om skriveutvikling i skole og yrkesliv*. Trondheim: Tapir. 13-31.
- Ivanić, R. (1998). *Writing and identity. The discursual construction of identity in academic writing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

20 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Litteratur II

- Karlsson, A-M. (2006). *En arbeidsdag i skriftsamhället. Ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Kress, G. (2003). *Literacy in the New Media Age*. London: Routledge. Kress, G. (1997). *Before Writing. Rethinking the Paths to Literacy*. London and New York: Routledge.
- Kress, G. & van Leeuwen, T. (1996). *Reading Images. The Grammar of Visual Design*. London: Routledge.
- Ongstad, S. (2006). Fag i endring, Om didaktisering av kunnskap. Ongstad, S. (ed.). *Fag og didaktikk i lærerutdanning. Kunnskap i grenseland*. Oslo University Press. 19-57
- Street, B. (1984). *Literacy in Theory and Practice*. New York: Cambridge University Press.
- Thygesen, R., Evensen, L.S., Berge, K.L., Fasting, R.B., Vagle, W. og Haanes, I.R. (2007). *Nasjonale prøver i skrivning som grunnleggende ferdighet*. Sluttrapport. Stavanger: Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger.
- Vygotsky, L. (1986): *Thought and Language*. (A. Kozulin, trans. and ed.). Cambridge, Massachusetts: The Massachusetts Institute of Technology. (Original 1934).
- Wertsch, J. (1998). *Mind in Action*. New York: Oxford University Press.

21 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Forskning kring l rande, text och språk

Vad har gjorts? Vad pågår? Vad beh vs?

Indspil til paneldebat
Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

Skruvedidaktik, en bred status

Om vi skal oppsummere situasjonen i dag slik den fortøner sig for praksisfeltet, kan vi nok si at en modifisert prosessorientert tilnærming til skriveopplæring ikke har noen konkurrenter. Slagordet fra en boktittel i USA for noen år tilbake: "Beyond process" betyr egentlig en mer kompleks, situert og fleksibel forståelse av prosess, en sterkere lærerrolle og mer direkte undervisning, for eksempel i sj nglerl re, men det finnes ingen alternativ teoretisk begrunnet tilnærming til praksis.

Dysthe, O. & Hertzberg, F. (2007). Kunnskap om skrivning i utdanning og yrkesliv – hvor står vi i dag? Matre & Hoel (red.). *Skrive for nåtid og framtid*. Trondheim: Tapir. 10-28

23 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

En status, svensk skriveundervisning

Svenska skoleelever skriver fortfarande främst skolinterna genrer som berättelse og bokredovisning, främst i personlighetsutveklende syfte og främst med endast läraren som l sare. Mycket av skrivandet i skolan går ut på att "klippa og klistra" från olika k llor. L rare og elever lever i skilda skriftkulturer, og båda grupperna saknar i stort begrepp f r att beskriva texter.

Bl sjo, M. (2006, 2010). Skrivteori og skriveforskning. En forskningsoversikt. *MIN5* 56.

24 01-12-2011 Ellen Krogh

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

En status, norsk skriveundervisning

Det er fristende å lete etter et hovedfunn i alle SKRIV-studiene. Det vi kan konstatere, er at det nordiske perspektivet på skrivning løber som en rød tråd gjennom de fleste av dem: Det er viktig hva barn og unge skriver (ikke bare at de skriver eller hvordan). Det er viktig, hvordan barn og unge skriver (ikke bare at de skriver eller hvordan). Og det er ikke minst viktig hvorfor det skal skrives (brukssida i triaden innhold-form-brug). Ganske særskilt og gjennomgående peker SKRIV-studiene på behovet for å legge større vekt på det siste: skrivningens formål og brug. Skriveformål kan være av mange slag, fra kunnskapslagring til filosofering over livet, men vi har i prosjektet sett betydningen av at lærere og elever vet hva skrivningen skal brukes til, og at tekstene som produseres, blir fulgt opp og brukt til noe. Det er også viktig at elevene får nødvendig hjelp og oppfølging i skriveprosessen.

Smidt, J. (2010). Skrivning i alle fag – innsyn og utspill: 30f.

En tentativ status 2011

- Stærke norske og svenske skriveforskningstraditioner, dansk skriveforskning har en væsentligt kortere historie
- Et nyt niveau af institutionalisering
 - *Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning* (Høgskolen i Sør-Trøndelag 2010)
 - *SKRIV/BIB* 2010. Digital bibliografi over nordisk skriveforskning www.skrivbib.no
- Overvejende etnografiske casestudier med sociokulturel orientering
- Fra skrivning til skriftbrug (multimodalt perspektiv)
- Fra individuelle projekter til større satsninger med flere aktører
- Fra skrivning i modersmålsfagene til skrivning i flere fag

Nordisk skriveforskning

Dysthe & Hertzberg 2007

Der mangler forskning i:

- ungdomstrinnet (8.-10. kl.)
- skrivning og digitale medier
- skrivning i andetsprog

Formale færdigheder er ikke trendy som forskningstema

Der er behov for

- Nordiske metastudier om skriveforskning
- Større studier af strategisk vigtige felter som kombinerer forskellige metodiske tilgange
- Aktionsforskningsstudier

Det flerkulturelle perspektiv bør være en selvfølgelig del af skriveforskningen